

Den levende udstilling

- i faste rammer

Eskild Bjerre Laursen, udstillingsarkitekt.dk

Hvorfor bruger museerne så mange ressourcer på at lave fornemme permanente udstillinger, som, efter at nyhedens interesse har lagt sig, står øde hen mellem skoleklassernes og søndagsudflugtens besøg? Og hvad kan man gøre, for at lave om på det?

Museets ansigt

Den permanente udstilling er museets fine stue. Den er en del af museets grundkapital i forhold til offentligheden. Den skal være der. Så er museet noget, uafhængigt af personale- og budgetmæssige kriser. Jo finere sale, jo fornemmere museum. Det er her man demonstrerer ambitionsniveau og klas-

Londons Bymuseums middelalderudstilling

Når en fast udstilling i kraft af investeringens omfang, må forventes at have en levetid på mindst 20 år, er det nødvendigt at styre udtrykket ret stramt, hvis ikke det skal blive for pinligt, måske ligefrem latterligt med årene. Som museets ansigt udadtil forventes udstillingen at have en høj finish, et gennemarbejdet indhold og stor slidstyrke, selv overfor vilde skoleklasser. Samtidig skuffes man ofte over den manglende interesse fra publikums side på lidt længere sigt.

se, og det er her, man tager gæster med rundt for at præsentere de vigtigste genstande og arbejdsfelter. Ideelt set.

Tiden løber hurtigt fra udtryk og indhold og nytilkomne medarbejdere får svært ved at identificere sig med den måske 15 år gamle fremstilling. Sandsynligvis er der lagt helt nye strategier for den nyere tid, som slet ikke afspejles i museets udstillinger. Eller man har valgt at omlægge museet fra det ordinære egnsmuseum til et mere præcist virke med fokus på enestående lokale karakteristika. Når det endelig er lykkedes at rejse midlerne, til at få skiftet den gamle nedslidte udstilling ud, så kigger man på den, og lover sig selv, at så længe skal den næste ikke få lov at stå. På de første strategiske møder i gruppen af heldige medarbejdere, som chefen har udvalgt til det perspektivrige arbejde med at forme museets nye ansigt, udstikkes der målsætninger om fleksibilitet og en udstilling i

løbende forandring, i bedste fald afspejlende nye forskningsresultater, så der er nyt at komme efter for publikum.

Nu skal der gøres op med det støvede og leveres et vitalt udtryk for moderne museumsformidling.

Betegnelsen ”permanent udstilling” bliver hurtigt gemt væk og erstattet med udtryk som basisudstilling eller måske temaudstilling.

I praksis er det dog lidt af en bedrift at opfylde målsætningen om den løbende fornyelse og levedegørelse. Det er der flere gode grunde til.

Publikumskrise

Den permanente udstillings publikumskrise (den er måske også permanent), kunne hænge sammen med at kun et fåtal i befolkningen har den interesse, ro, viden, og kontemplative formåen, der er nødvendig for at se dramaet i den stilfærdigt præsenterende og langtidsholdbare udstillingsform. For de få, kan det være en næsten sakral oplevelse at gå rundt i de tyste sale, for mange andre er det blot de samme ting, som stadigvæk står der – og samler støv. Ligesom vi vænnes til stadig hurtigere klipning i film og på tv, forventer vi også i andre sammenhænge bevægelse, dynamik og løbende fornyelse af formerne for at stille vores sult på oplevelser.

En anden årsag kan være, at der nok ofte er et modsætningsforhold mellem udstillingsmagernes faglige ambitioner og lyst til at arbejde med det for dem interessante, og så publikums uhildede tilgang og måske lidt rastløse forventning om at få noget serveret. For mangt en historiker, arkæolog eller for den sags skyld arkitekt, forvaltes den faglige forfængelighed mere i dialog med det kræsne publikums dom, end i forhold til hvad ”Maren i køret” måtte finde for godt. Det er en stående etisk udfordring, for museernes privilegerede symbolanalytikere, at forvalte denne balance. Med de rette attituder må det dog være muligt, at finde ud af at ”klippe” udstillingerne lidt hurtigere, uden at miste overtonerne og kvalitetsfølelsen.

Levedegørelse

Formidlingsmæssigt ser jeg filmen som et forbillede. Tv-serien Matador sparker røv når det gælder kulturbilleder og identifikation – jeg genkender jo levende barndommens billeder fra mine forældres fortællinger og den moral, de sociale idealer og den selvforståelse de videregav med deres anekdoter om et provinssamfund i 1930’erne og 40’erne. Vi kan identificere os med de levende figurer og leve os ind i de historiske rammer – og med indlevelsen næsten føle tiden.

Ekspérimentarium i Hellerup. Højt aktivitetsniveau og dyre opstillinger.

For at en udstilling kan opnå bred appel, på samme måde som filmens ”levende billeder”, er en levende formidling nødvendig som igangsætter for forestillinger i publikums fantasi.

Det vil sige enten en driftstung publikumskonfronterende bemanding, som det har været praktiseret på Frilandsmuseet i Brede, eller også det store interaktive udtræk med mekanik og multimedier i en prisklasse, og med et vedligeholdelsesbudget på et niveau, som jeg ikke har set i permanent sammenhæng i Danmark endnu. Noget der kommer i nærheden af det kunne være Eksperimentariet, som med sine rødmossede glade børn, der styrer rundt, måske er blevet mere legeplads end (ud) dannelsesinstitution.

Økonomi og udtryk

Prisen i penge for en holdbar udstilling, hvor kvadratmetrene udnyttes og bevaringshensyn tages alvorligt, er cirka den samme som for at bygge et hus. Beløb som ingen museer, med de nuværende strukturer, kan afse i budgetterne.

Det er derfor udstillingernes lod at blive til ved særlige lejligheder, når nogen tager den store pengepung frem, uden at ville forpligtes på driftsudgifter. Det kan være fondsdonationer eller når kommunen eller den lokale storindustri har lyst til at profilere sig med kulturel veneration i forbindelse med et jubilæum.

At levendegøre og løbende forny udstillingen de næste fem til ti år kan hurtigt komme til at koste det samme som at bygge den!

Så er det jo fristende at sige: *Skrot de honette ambitioner og byg det hele lidt mere rått og primitivt - og gem nogle af pengene til at forny og sætte liv i foretagendet fremover!*

For det første vil det kræve en holdningsændring hos giverne. Som de fleste midler i dag uddeles, skal hele beløbet anvendes til anlæg og det hele stå færdig til en festlig åbningsdag, hvor man kan fejre den generøst etablerede gode sag. Arbejdsmarkedets Feriefond erkendte dog, efter nogle års anlægsmæssigt amokløb i aktivitetsbaseret formidling, nødvendigheden af opfølgning og støtte til projekternes efterfølgende drift. Alternativt må de, der bevilliger museernes driftsmidler erkende at det ikke er gjort med at finde penge til en fin ny udstilling, men at den også skal holdes i live år

efter år, hvis flere end nu skal have fornøjelsen af at bruge den.

For det andet vil det kræve afklaring, hos de der skal lave udstillingen, om at acceptere et mere skitseagtigt præg, at slippe tingene før de er helt pudset af og tro på, at det på den måde alligevel kan ”komme op at ringe”. Det må handle om at opnå et simpelt, ærligt udtryk, som ikke giver indtryk af sjusk eller dårligt håndværk, og som udtryksmæssigt rummer plads for det mere ekspressive, måske tidstypiske, når man nu har mulighed for at modificere afsnit, som viser sig ikke at holde i enten stilistisk eller fysisk forstand.

Den fleksible udstilling

Den mest uomgængelige indvending mod den lidt billigere og mere kortlivede udstillingsform er bevaringshensynet til genstandene.

Montrer der er støvtætte, rimeligt indbrudssikre OG til at åbne og ”komme til i”, er dyre. Hvis de også skal være smukke – endog meget dyre! Og gennemførelsen af et kemisk neutralt montremiljø, begrænser materialeudvalget meget og i en kostbar retning. Det betyder, at montrene rimeligvis skal have en længere levetid, end den hurtige opstilling vi nu taler om. En løsning kan være at benytte et modulopbygget montresystem, som kan genanvendes løbende gennem årene og konstant antage nye former. Gennemføres hele inventaret i form af podier, vægge, tekster og belysning på denne måde, er der store logistiske og økonomiske gevinster at hente, og der er en realistisk mulighed for, at man får taget hul på fornyelsen af udstillingen, når stumperne ikke skal laves forfra igen. Også gode genstandsmonteringer er dyre i tidskrævende planlægning og udførelse.

Her er det ligeledes muligt, at operere med en række standardløsninger, som så afsluttes individuelt i forhold til den enkelte genstand. Standardkomponenterne vil så siden kunne genanvendes til monteringen af andre genstande, som indgår i fornyelsesprocessen.

Selv en mindre revision af et udstillingsafsnit kræver deltagelse af alle faggrupper og leverandører – det er en stor maskine at sætte i gang. Og kiloprisen bliver højere, jo mindre der skal køres igennem. Hvis man skal realisere den dynamiske udstilling, tror jeg at man må tænke i, at svinghjulet skal holdes i gang hele tiden. Det kan betyde, at

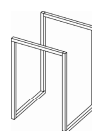
Et eksempel på en helt igennem modulopbygget udstilling er Danmarkshistorier på Nationalmuseet. Nu bliver det så interessant at se, om man her får udnyttet det fleksible potentiale, som var et krav fra direktionens side, da arbejdet gik i gang.

man ikke tænker i den store åbningsdag, hvor alt er fikst og færdigt, men i en størrelse, der vokser og laver nye sideskud og mutationer. Det kan der i øvrigt komme mange åbningsdage ud af!

Det er en god ide ikke at bruge for avancerede fremstillingsteknikker, som senere blive vanskelige, måske umulige at eftergøre. Brug hellere nemt tilgængelig og dagligdags teknologi. Undgå også at tingene hænger for meget sammen: det er flot med tekster, der er printet sammen med dyre farvegengivelser med langtidsholdbare overflader, men det er meget dyrt at flytte et komma. På indholdssiden skal fortællingerne rundes af inden for de enkelte afsnit, hvis det skal være muligt at udskifte et afsnit, uden at være bundet af at skulle genoprette referencer til og fra den øvrige udstilling.

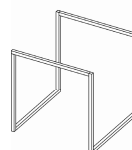
Sådanne hensyn til fleksibilitet og genbrug vil nemt gå på tværs af udstillingsmagernes drømme om æstetik og lige netop det unikke, eksklusive udtryk, som bedst afspejler det, der ligger dem

mest på sinde, på det tidspunkt hvor projektet planlægges. Det er måske den allerførste afklaring at gøre sig før strategien fastlægges: om man er villig til at betale den pris, det koster at holde processen åben, i årene der kommer.

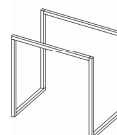
30x30x45

16x16 mm stænger:
4 længder á 284 mm
4 længder á 434 mm
Rustfri UH skruer A2
DIN 7991 6x25

**Podie
45x45x45**

16x16 mm stænger:
8 længder á 434 mm

**Podie
30x60x45**

16x16 mm stænger:
2 længder á 284 mm
4 længder á 434 mm
2 længder á 584 mm

Eksempel på modulsystem til podiestativer som bærer en plade med genstandene på. Når de samme dimensioner kan bruges i mange forskellige kombinationer, er der mulighed for, om nødvendigt, at lave ændringer i sidste øjeblik, hvis man sørger for at have et vist overskud af komponenter.